

**COMMUNITY – CULTURES BASED ENVIRONMENTAL
EDUCATION: A CASE STUDY FOR THE WORLD CULTURAL
HERITAGE OF AYUTTHAYA HISTORIC CITY**

WEERA RAWANG

อภิรักษ์นันทาคาร

จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF
EDUCATION (ENVIRONMENTAL EDUCATION)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2001

ISBN 974-04-0844

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

TH
W998C
2001

4037279 SHED/D: MAJOR: ENVIRONMENTAL EDUCATION; Ed.D.
(ENVIRONMENTAL EDUCATION)

KEY WORDS : COMMUNITY-CULTURES/ART OBJECT ENVIRONMENT/
CONSERVATION AND DEVELOPMENT

WEERA RAWANG: COMMUNITY-CULTURES BASED
ENVIRONMENTAL EDUCATION: A CASE STUDY FOR THE WORLD
CULTURAL HERITAGE OF AYUTTHAYA HISTORIC CITY. THESIS
ADVISORS: MANEE CHAITEERANUWATSIRI, Ph.D., PATTARABOON
PICHAYAPAIBOON, Ed.D., RUENGDET PANKHUENKHAT, Ph.D.
268 pp. ISBN 974-04-0844-3

The valuable art object environment standing supportably quality of life should be based on participation and the community-cultures are what leading to the community participation. Therefore, the research purpose was to present a model of community-cultures based environmental education in the World Cultural Heritage of Ayutthaya Historic City. There were 3 special objectives; 1) studying the community-cultures 2) evaluating people's knowledge, attitude, skill and participation on the art object environment conservation and development in the community, and 3) constructing a model of community-cultures based environmental education.

The data were gathered from 379 heads of households with simple random sampling and 15 local experts with purposive random sampling by observation, structured interview and questionnaire.

The research findings were the World Cultural Heritage of Ayutthaya Historic City covered 1,810 rai in Pratuchai and Thawasukri Sub-District, Ayutthaya Municipality. Its history was over 650 years (1350 A.D.- present). The community development can be classified into 4 periods; Ayutthaya Civilization (417 years; 1350-1767 A.D.), the Ruined City (140 years; 1768-1907 A.D.), the Ancient City Conservation and Development (83 years; 1908-1991 A.D.) and the World Cultural Heritage of Ayutthaya Historic City (1991 A.D.-present). There were 7,335 households of 27,003 people. Women being heads of households (56.00%) having an average age of 44.65 years, with married (68.30%), single (21.10%) together with widowed and divorced (10.50%) lived in the World Cultural Heritage of Ayutthaya Historic City in 2000. Analysis of the 4 contexts of community-cultures showed their concept cultures were Buddhist-based with a partial environment. The organization culture; the primary group saw themselves as a rural society style while the secondary group identified with an urban society style. The usage cultures showed a modern style living with a low participation on public activity but the object cultures identified them as high technology facilitated with a low interest in handicrafts among the ancient ruins of the archeological sites. These were the reasons why a model of community-cultures based environmental education was designed as a frame of both individual and community activities. Especially, the individual activity consisted of group forming, environmental educating, leader electing and activity participating. While the community activities consisted of traditional activity, handicraft promotion, cultural tourism together with local organization and community networks.

After the model had been actually implemented for efficiency evaluation through 40 villagers, it was found to be a highly effective model. This model was able to develop the participants level of knowledge, skill and participation with highly statistically significant difference at 0.01, together with the majority (94.08%) getting high satisfaction (the satisfaction ranked for 5 levels as very high, high, moderate, low and very low) of the environmental education process. However, there was no statistical difference of attitude level when compared with pre- post evaluation of environmental education process.

4037279 SHED/D: สาขาวิชา: สิ่งแวดล้อมศึกษา: ศษ.ค. (สิ่งแวดล้อมศึกษา)

วีระ ระวัง: สิ่งแวดล้อมศึกษาบนฐานวัฒนธรรมชุมชน: กรณีศึกษาพื้นที่มรดกโลก พระนครศรีอยุธยา (COMMUNITY- CULTURES BASED ENVIRONMENTAL EDUCATION: A CASE STUDY FOR THE WORLD CULTURAL HERITAGE OF AYUTTHAYA HISTORIC CITY) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: มาณี ไชยธีรานุวัตรศิริ. Ph.D., ภัทรบูรณ์ พิชญ์ไพญญ์. Ed.D. เรื่องเลข ป็นเขียนจัดพิมพ์. Ph.D., 268 หน้า ISBN 974-04-0844-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อเสนอรูปแบบสิ่งแวดล้อมศึกษาบนฐานวัฒนธรรมชุมชน รวมทั้งมีวัตถุประสงค์เฉพาะ 3 ประการ ได้แก่ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมชุมชน เพื่อประเมินระดับความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในชุมชน และเพื่อสร้างรูปแบบสิ่งแวดล้อมศึกษาบนฐานวัฒนธรรมชุมชน สำหรับอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่มรดกโลก นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

ทั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากประชากรซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 379 คน ด้วยการสุ่มแบบง่ายและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนในท้องถิ่น จำนวน 15 ท่าน ด้วยการสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมรดกโลกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีประวัติความเป็นมาเก่ากว่า 650 ปี (พ.ศ.1893-ปัจจุบัน) สามารถแบ่งออกเป็น 4 ยุค ได้แก่ ยุครุ่งเรืองทางอารยธรรม 417 ปี (พ.ศ. 1893-2310) ยุคเมืองร้าง 140 ปี (พ.ศ.2310-2450) ยุคอนุรักษ์และพัฒนาเมืองโบราณ 83 ปี (พ.ศ.2451-พ.ศ.2534) และยุคมรดกโลก (พ.ศ. 2534-ปัจจุบัน) มีประชาชนอาศัยอยู่จำนวน 7,335 ครัวเรือน หรือ 27,003 คน มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.50) อายุเฉลี่ย 44.65 ปี สมรสแล้ว (ร้อยละ 68.30) โสด (ร้อยละ 21.10) รวมทั้งมีอัตราหย่าร้างและหม้ายในระดับมาก (ร้อยละ 10.50) มีวัฒนธรรมด้านความคิดบนฐานพุทธศาสนาและเห็นว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของโลกธรรมชาติ มีวัฒนธรรมด้านการรวมกลุ่มแบบผสมผสาน ระหว่างกลุ่มปฐมภูมิแบบชุมชนชนบทและกลุ่มทุติยภูมิแบบชุมชนเมือง มีวัฒนธรรมด้านแบบแผนการดำรงชีวิตบนฐานคติวิถีประชา เน้นพฤติกรรมการบริโภคนิยม และมีส่วนร่วมกิจกรรมประเพณีในระดับน้อย รวมทั้งมีวัฒนธรรมด้านวัตถุนิยมเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือความสนใจในหัตถกรรมพื้นบ้าน ทำมาหากนปกป้องรักษาของพุทธ โบราณสถานในชุมชน ด้วยเหตุนี้รูปแบบสิ่งแวดล้อมศึกษาบนฐานวัฒนธรรมชุมชนจึงประกอบด้วยกิจกรรมทั้งระดับบุคคลและระดับชุมชน กล่าวคือกิจกรรมระดับบุคคลประกอบด้วย การก่อตั้งกลุ่ม การจัดสิ่งแวดล้อมศึกษา การเลือกผู้นำกลุ่ม และการมีส่วนร่วมกิจกรรม ขณะที่กิจกรรมระดับชุมชนประกอบด้วย กิจกรรมประเพณี กิจกรรมศิลปหัตถกรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งกิจกรรมองค์กรท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชน

นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบสิ่งแวดล้อมศึกษาบนฐานวัฒนธรรมชุมชนมีประสิทธิภาพสูง กล่าวคือสามารถพัฒนาความรู้ การมีส่วนร่วมและทักษะในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในชุมชนให้สูงขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 รวมทั้งสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 94.08 ขอมอบว่าพึงพอใจกิจกรรมดังกล่าวในระดับมาก อย่างไรก็ตามพบว่าระดับทัศนคติไม่มีความแตกต่างทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษา